



ВИЩИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД УКРАЇНИ

вул. Московська, 8, корпус 5, м. Київ, 01029, тел.: +38(044) 501-95-25, тел/факс: +38(044) 280-85-40
E-mail: info@vasu.gov.ua Web: www.vasu.gov.ua Код ЄДРПОУ 33235788

12. 12. 2016 № 2454/9-14/16

На № _____ Від _____

Президентові України

Порошенку П.О.

Вельмишановний Петре Олексійовичу!

30 вересня 2016 року набрали чинності зміни до Конституції України в частині правосуддя, якими започатковано проведення в Україні судової реформи.

Цього ж дня набрав чинності Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон), який спрямований на імплементацію конституційних змін.

Так, статтею 125 Конституції України задекларовано, що суд утворюється, реорганізовується і ліквідовується законом, проект якого вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя.

Отже, згідно з конституційними нормами організація судової влади здійснюється законом, у тому числі про утворення, реорганізацію чи ліквідацію суду.

Підпунктом 3 пункту 16¹ Перехідних положень Конституції України передбачено, що судді, які обрані судьями безстроково, продовжують здійснювати свої повноваження до звільнення або до припинення їх повноважень з підстав, визначених Конституцією України.

Згідно зі статтею 126 Конституції України суддя обіймає посаду безстроково.

Підставами для звільнення судді є, зокрема, незгода на переведення до іншого суду у разі ліквідації чи реорганізації суду, в якому суддя обіймає посаду. Проте виникають сумніви щодо легітимності цієї норми відносно суддів, призначених (обраних) на посади до набрання чинності згаданим Законом, та її застосовування до таких суддів.

Згідно з пунктом 3 частини п'ятої статті 48 Закону незалежність судді забезпечується, зокрема, незмінюваністю судді.

Відповідно до частини сьомої цієї статті при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу визначених Конституцією України та законом гарантій незалежності судді.

У свою чергу згідно з частиною першою статті 53 Закону судді гарантується перебування на посаді судді до досягнення ним шістдесяти п'яти років, крім випадків звільнення судді з посади або припинення його повноважень відповідно до Конституції України та цього Закону.

Частиною другою цієї статті передбачено, що суддю не може бути переведено до іншого суду без його згоди, крім переведення:

- 1) у разі реорганізації, ліквідації або припинення роботи суду;
- 2) у порядку дисциплінарного стягнення.

Згідно з частиною третьою статті 82 Закону переведення судді на посаду судді до іншого суду того самого рівня може здійснюватися без конкурсу тільки у випадках реорганізації, ліквідації або припинення роботи суду, в якому такий суддя обіймає посаду судді.

З огляду на викладене у разі реорганізації, ліквідації або припинення роботи суду здійснюється переведення судді на посаду судді до іншого суду того самого рівня.

Згідно зі статтею 128 Закону призначення на посаду судді здійснюється Президентом України за поданням Вищої ради правосуддя в порядку, встановленому законом.

Призначення на посаду судді здійснюється за конкурсом, крім випадків, визначених законом.

Таким чином, конкурсний добір суддів не є єдиним порядком призначення судді на посаду. Одним із винятків є переведення судді на посаду судді до іншого суду того самого рівня у разі реорганізації, ліквідації або припинення роботи суду. Підтвердженням цього висновку є визначення у статті 81 Закону порядку призначення на посаду судді вищого спеціалізованого суду або Верховного Суду як спеціальної процедури.

Єдиною підставою звільнення судді у разі ліквідації чи реорганізації суду, в якому суддя обіймає посаду, згідно зі статтею 126 Конституції України та статтею 117 Закону є його незгода на переведення до іншого суду.

Невід'ємним елементом судової незалежності, яка є передумовою дотримання верховенства права та основною гарантією на справедливий суд, є безперервний строк перебування на посаді судді. На це неодноразово наголошувалося у міжнародних актах, а саме:

Основних принципах незалежності судових органів, схвалених резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 29 листопада та 13 грудня 1985 року, якими передбачено, що термін повноважень суддів, їх незалежність, безпеку, відповідну винагороду, умови служби, пенсії і вік виходу на пенсію повинні належним чином гарантуватися законом (принцип 11); судді, яких призначають чи обирають,

мають гарантований термін повноважень до обов'язкового виходу на пенсію чи завершення строку повноважень там, де це встановлено (принцип 12);

Рекомендації № (94) 12 «Незалежність, дієвість та роль суддів», ухваленої Комітетом міністрів Ради Європи на 518 засіданні заступників міністрів 13 жовтня 1994 року, згідно з якою судді, яких було призначено безстроково, не можуть бути відкликані без достатніх на те причин до досягнення ними пенсійного віку. Такі причини повинні бути закріплені в чітко визначених законом положеннях і можуть мати застосування у країні, в якій суддя обирається на визначений строк; вони можуть стосуватись випадків, коли суддя не в змозі відправляти судочинство, або ж він здійснив кримінальний злочин чи серйозно порушив дисциплінарні правила (принцип VI (2));

Висновку № 1 (2001) Консультативної ради європейських суддів для Комітету міністрів Ради Європи про стандарти незалежності судових органів та незмінюваність суддів від 1 січня 2001 року, в якому зазначено, що КРЄС вважає: а) що незмінюваність суддів повинна бути конкретною складовою їхньої незалежності, що повинно закріплюватися на найвищому внутрішньому правовому рівні; б) що втручання незалежного органу на основі процедур, які гарантують у повному обсязі право на захист, має особливе значення в питаннях дисциплінарного характеру; с) що було б корисно підготувати стандарти, які визначають не тільки поведінку, що може призвести до відсторонення судді від посади, але також і типи поведінки, які можуть спричинити дисциплінарні заходи або зміну статусу, наприклад, переведення в інший суд або в інший регіон.

Згідно з підпунктом 5 пункту 16¹ Перехідних положень Конституції України у випадках реорганізації чи ліквідації окремих судів, утворених до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», судді таких судів мають право подати заяву про відставку або заяву про участь у конкурсі на іншу посаду судді в порядку, визначеному законом. Особливості переведення судді на посаду в іншому суді можуть бути визначені законом.

Пунктом 14 Прикінцевих та перехідних положень Закону передбачено, що судді Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України мають право брати участь у конкурсі на посади суддів Верховного Суду у відповідних касаційних судах у порядку, визначеному цим Законом.

З огляду на системний аналіз положень Конституції України, міжнародні акти стосовно терміну перебування судді на посаді та гарантії незмінюваності можна дійти висновку, що пункт 14 Прикінцевих та перехідних положень Закону суперечить положенням Конституції України та міжнародних актів, а тому не може бути застосований.

Також з аналізу положень статті 125 Конституції України та підпункту 5 пункту 16¹ Перехідних положень Конституції України щодо утворення, реорганізації та ліквідації судів вбачається, що Вищий адміністративний суд

України реорганізовується (за законом – ліквідовується) окремим законом, поданим у порядку, передбаченому статтею 125 Конституції України, із зазначенням особливостей переведення судді.

Шляхом розв'язання цієї нагальної проблеми є прийняття відповідного законодавчого акта, який врегулює питання переведення суддів у разі реорганізації, ліквідації або припинення роботи суду, що дозволить законодавчо встановити додаткові гарантії незалежності суддів та сприятиме створенню умов для збереження професійного суддівського корпусу з урахуванням його спеціалізації.

Враховуючи викладене, можна спрогнозувати ситуацію, коли не переведені до інших судів судді звертатимуться за захистом своїх прав до Європейського суду з прав людини, рішення якого, очевидно, будуть не на користь України, що може негативно вплинути на міжнародний імідж держави.

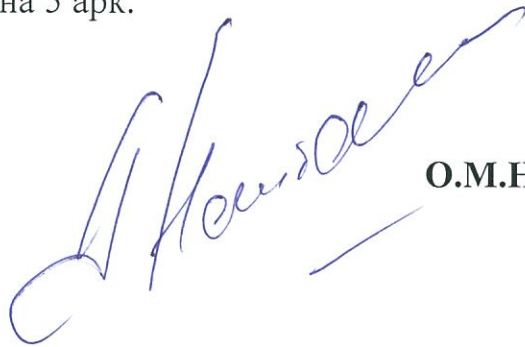
У зв'язку з цим просимо Вас як гаранта Конституції України подати до Верховної Ради України відповідний законопроект як невідкладний.

Сподіваємося на Вашу підтримку та сприяння у вирішенні цього питання.

Додатки: 1. Проект Закону України на 2 арк.
2. Пояснювальна записка на 4 арк.
3. Порівняльна таблиця на 5 арк.

З глибокою повагою

Голова суду



О.М.Нечитайло